

Intervju >

"Lepo je, ko ugotovim, da se ljudje ob mojih filmih lahko tudi smejiijo, ne samo jokajo"

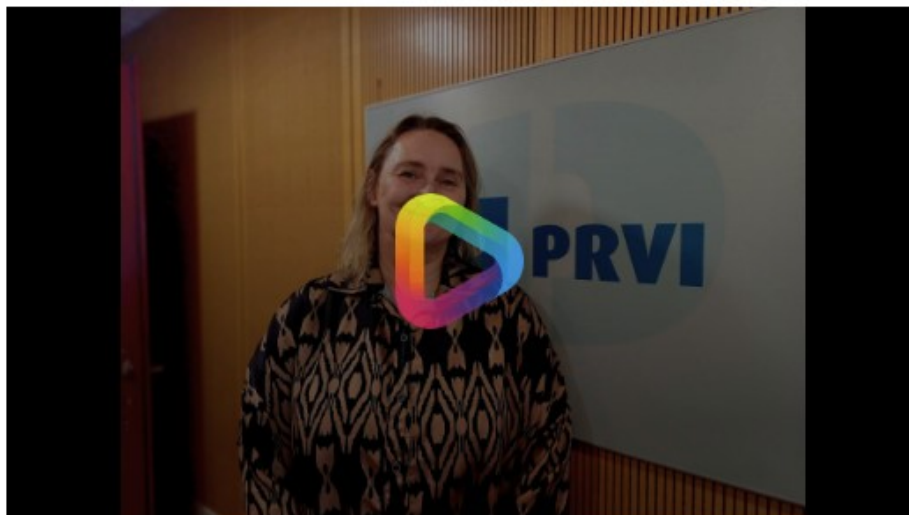
Maja Weiss se prišteva med filmske aktiviste, ker jo zanimajo krivice in zgodbe, ki jih ne bi smeli pozabiti.

8. marec 2025 ob 10.45 • Ljubljana - MMC RTV SLO

Bojan Leskovec, Prvi

Metlika, Berlin, Novo mesto, Ljubljana so njena mesta. Kot osnovnošolka je bila pod vtisom Franceta Prešerna prepričana, da je največ, kar lahko človek doseže, to, da postane doktor prava.

Vabljeni k poslušanju: Maja Weiss: Najlepši občutek je ob ugotovitvi, da sem lahko tudi humorna, ljudje se ob mojih filmih lahko tudi smejiijo, ne samo jokajo.

Retrospektiva: Maja Weiss 60!

Slovenska kinoteka pripravlja retrospektivo Maje Weiss 60! Njeni filmi bodo na sporedu **med 13. marcem in 6. majem**.

Pregledna retrospektiva bo v tematskih sklopih predstavila obsežen opus avtorice, ki se je z velikimi črkami zapisala v slovensko filmsko in televizijsko produkcijo igranih filmov kot prva slovenska režiserka, ki je posnela celovečerec, in kot dokumentaristka, ki se v svojih delih z neomajno etično držo pozorno dotika perečih in obrobni družbenih tem.

Šolski časopis, dramska skupina, domači filmski večeri, punk in novi val so jo usmerili proti **AGRFT**. Diplomirana filmska in televizijska režiserka, pionirka slovenskega filma, prva Slovenka, ki je režirala celovečerni film. To je bil Varuh meje iz leta 2002, ki je bil nagrajen na prestižnem filmskem festivalu v Berlinu kot najbolj inovativen evropski film leta in ga je videlo več kot milijon gledalcev. Za Balkanske revolveraše je prejela študentsko Prešernovo nagrado. Posnela je več kot 40 dokumentarnih filmov: Cesta bratstva in enotnosti, Fant, pobratim smrti, Nuba – Čisti ljudje (v soavtorstvu s **Tomom Križnarjem**), če naštejemo samo nekatere. *Skriti spomin Angele Vode* je film, za katerega pravi, da jo je najbolj razsul. Lani nas je osupnil dokumentarec *Zajeti v izviru – Slovenski otroci Lebensborna*, za katerega je prejela nagrado Štigličev pogled za izjemno režijo. Pravi, da jo zanimajo krivice in zgodbe, ki jih ne bi smeli pozabiti. V prihodnjih dveh mesecih se bo odvrtila največja, pregledna retrospektiva njenega ustvarjalnega opusa. Je tudi pedagoginja in prepričana, da če hočeš biti uspešen, se moraš učiti. **Maja Weiss** je bila gostja oddaje *Prvakov tedna*.

Če se najprej ozreva k letošnji podelitvi oskarjev (op. a.: pogovor na Radiu je potekal v ponedeljek zjutraj), številni so se razveselili, da je zmagal neodvisni, nizkopračunski film.

Ja. In to spet dokazuje, da je zgodba, način pripovedi tisto, kar dejansko največ šteje. Mislim, da bo to imelo vpliv, da bo to spodbuda tudi za druge neodvisne ustvarjalce. Pri nas je tako in tako pravzaprav vse neodvisni film. Proračun zmagovalne Anore naj bi bil pet ali šest milijonov dolarjev, pri nas za ta denar posnamemo pet filmov. Tudi če bi to zadnje povečanje sredstev za pet milijonov evrov za slovenski film, ki ga je obljubila ministrica za kulturo, postavili v kontekst ameriške kinematografije, bi lahko rekli, da to zadošča za snemanje

enega neodvisnega filma. Denar je pomemben, ampak potrebuje tudi moč ideje. Nenazadnje, ko je film posnet, je treba najti način, kako se prebiti, kako najti gledalca. Upoštevati je treba nove okoliščine, ki so nastale z digitalizacijo, s pojavom pretočnih platform, distribucija filma v 21. stoletju je bistveno drugačna kot pred 50 leti.

“*Denar je pomemben, ampak potrebuje tudi moč ideje. Nenazadnje, ko je film posnet, je treba najti način, kako se prebiti, kako najti gledalca. Upoštevati je treba nove okoliščine, ki so nastale z digitalizacijo, s pojavom pretočnih platform, distribucija filma v 21. stoletju je bistveno drugačna kot pred 50 leti.*

— ...

Sebe označujete za filmsko aktivistko.

Ja, za filmsko aktivistko se označujem, ker me zanimajo krivice in zgodbe, ki jih ne bi smeli pozabiti. Pa tudi zato, ker sem se morala angažirati kot ženska. Ko sem kot študentka filmske režije vstopila v slovenski prostor, sem ugotovila, da dotlej še ni bilo slovenskega kinofilma, ki bi ga posnela režiserka. Hitro sem ugotovila, da je treba začeti opozarjati, prebujati sceno. Od nekdanj se zavedam, da je treba o težavah govoriti, da je treba pokazati nanje. Takrat nas je bilo že kar veliko režiserk, ampak predvsem na področju dokumentarnega filma, televizijskega dokumentarnega filma. Tako da sem se angažirala, včlanila v razna društva, mislim, da je moja generacija marsikaj premaknila v pravo smer, zdaj pa premikanje nadaljujejo kolegice in kolegi.

Pravite, da ste imeli srečo, da ste odraščali v času novega vala in punka ter neverjetnega kulturnega vrenja metliške mladine. Ali drži, da je Metlika tedaj veljala za mali Berlin?

Drži. Metlika je bila takrat celo mali New York. To je bilo nenehno vrenje, punkovska scena. Imeli smo gledališče, časopis Razmerja, k nam so prihajale skupine s tako rekoč celotnega jugoslovanskega območja. Takrat sem tudi jaz že snemala določene stvari. Tisto obdobje bi lahko označila z besedami: kreativnost, upor, spremembe, demokratičnost. Iz tiste male Metlike nas je izšlo veliko, številni smo se nato uspešno prebili tudi na slovenski sceni, npr. Zdenka Badovinac, Mateja Koležnik, Violeta Tomič, Božidar Flajšman.

Foto: Osebni arhiv

Vas še zanima kemija?

V krizi srednjih let, ko se človek vpraša, ali je to prava pot, ali lahko še kaj spremeni, sem se tudi jaz spraševala, ali bi bila kemija boljša izbira, bi bila, če bi v znanosti pristala in postala raziskovalka. Ampak naredila sem tudi film *Fant*, pobratim smrti o černobilski katastrofi in pokazala, kam lahko pripelje kemija.

Če uporabim besede, ki vam jih je nekdo nekoč izrekel: *"Blagor tebi, ker si režiserka, ker lahko ustvarjaš svetove in znotraj teh živiš druge zgodbe."* Zakaj bi se potem odločili za kemijo?

Ja, res, ustvarjanje svetov in raziskovanje. Saj so tudi dokumentarni filmi in njihovo nastajanje povezani z raziskovanjem, podobno kot znanost. Celó še bolj zanimivo je, ker imaš dejansko opravka z živimi ljudmi, z zgodbami, ki jih je treba povedati znotraj družbe. Če spregovorijo skozi film in umetnost, se lahko katarzično očistimo in gremo lažje naprej.

Dokumentarni filmi vas nekako držijo realno na tleh.

Tako je, dokumentarni filmi me zelo držijo na tleh, v tej realnosti. Igrani film je pa neki drug svet, pobeg v svet ustvarjanja, v katerem se režiser včasih počuti kot Bog. V smislu, da iz nič nastane nekaj in da lahko dejansko oblikuje svet po svoji želji. Moji igrani filmi so že vizualno precej drugačni in vidim, da so nekateri zmedeni zaradi tega.

“ Zame je bil kompliment, ko so mi ljudje moje generacije dejali, da ko gledajo film o meni, v bistvu gledajo zgodbo o svojem času. Rekli so, to je tudi moj film.

— ...

Ob 50. rojstnem dnevu ste naredili inventuro do tedaj opravljenega dela. Posneli ste film z naslovom My Way 50 – med iskanim in najdenim svetom. Ali bo ta film kmalu potreboval nadaljevanje, z delovnim naslovom My Way 60?

Ne še. Moram opozoriti na pomembno razlikovanje, ker mogoče vse skupaj zveni samovšečno. Danes so selfiji del naše popkulture, pred desetimi leti sem se lotila tega projekta iz neke ironije, pa tudi zato, ker mi je to predlagal urednik. Jaz sem imela takrat drugačne načrte, urednik pa je predlagal, da bi naredila en "selfi" oziroma ironičen, humoren dokumentarni film. Vendar to ni film samo o meni, v bistvu govori o času, v katerem sem živela, o vseh vojnah, beguncih, o vsem, kar se je znašlo tudi pred mojo kamero. Zame je bil kompliment, ko so mi ljudje moje generacije dejali, da ko gledajo film o meni, v bistvu gledajo zgodbo o svojem času. Rekli so, to je tudi moj film. My Way 60 še ne, pustimo času čas. Imam pa seveda še marsikaj povedati in si želim, da bi lahko to izrazila.